

Dražen Vlahov, *Matica krštenih župe Lindar (1591. – 1667.): glagoljski zapisi od 1591. do 1648.*, Posebna izdanja, sv. 26, Glagoljski rukopisi, sv. 10, Pazin: Državni arhiv u Pazinu, 2012., 547 str.

Dražen Vlahov autor je čak devet od deset knjiga u nizu Posebnih izdanja Državnoga arhiva u Pazinu, u seriji Glagoljski rukopisi, objavljivanih od ranih devedesetih godina 20. stoljeća do danas. Posljednja je knjiga objavljena u jesen 2012. kao deseti svezak, a riječ je o glagoljskim zapisima u matičnoj knjizi krštenih Lindara krajem 16. i u prvoj polovini 17. stoljeća. Za svoj dugogodišnji rad na glagoljskim izvorima Dražen je Vlahov u proljeće 2013. dobio počasni doktorat Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Matica krštenih župe Lindar (1591. – 1667.): glagoljski zapisi od 1591. do 1648. prva je knjiga s područja Lindara u seriji Glagoljski rukopisi. Koncipirana je u četiri veće cjeline: „Uvod“, „Transliteracija glagoljskih zapisa“, „Preslik knjige“ i „Prilozi“.

U „Uvodu“ (9-73) autor iznosi osnovne podatke o Lindaru i samome izvoru kojim se bavio. Saznajemo da se original matične knjige čuva u Arhivu HAZU-a u Zagrebu. Knjigu je Jugoslavenskoj akademiji znanosti i umjetnosti poklonio Franjo Mavar 1928., kako je zabilježeno na samim koricama. Najvećim je dijelom pisana hrvatskim jezikom i glagoljicom, a manjim dijelom latinicom talijanskim i latinskim jezikom. Autor se osvrnuo na sadržaj knjige, glagoljske zapise, poteškoće prilikom čitanja i pogreške koje su se potkrale istraživačima koji su se do sada bavili ovom matičnom knjigom (primjerice Ivanu Milčetiću još početkom 20. stoljeća). Dio uvoda je i poglavlje „O popovima glagoljašima i nekim značajkama njihova pisma i jezika“ (24-35) gdje upoznajemo lindarske popove glagoljaše Jurja Kaligarića, Vida Orlića, Nikolu Mrava i Matiju Lovrečića. Pisali su glagoljskim kurzivom na hrvatskom jeziku. Vlahov se pozabavio i njihovim odnosom prema braku, odnosno činjenici da su često živjeli u konkubinatu i imali potomke.

Kad je riječ o samim zapisima u matičnoj knjizi, autor ih je u uvodnome dijelu interpretirao i donio statističke podatke i tablične prikaze krštenih. Bavio se blizancima i specifičnostima njihova upisivanja u matične knjige. Nakon pregleda matičnih knjiga koje se odnose na susjedne župe, utvrdio je kako su blizanci u Lindaru bili relativno česti, „možda čak i češći nego u susjednim župama“. U Lindaru su u razdoblju koje pokriva glagoljski

zapisi oni činili čak 4,37 % ukupno krštenih. Za razliku od blizanaca, zapisi su o krštenju izvanbračne djece u Lindaru bili rijetkost. U latinskim su se upisima takva djeca označavala kao *inlegitima*, a u glagoljskima bez posebne oznake, s time da je obično navedena samo majka.

U uvodnom je dijelu riječi i o imenima koje su krštenici dobivali. Autor, osim navođenja najčešćih muških i ženskih imena, otvara temu motivacije imena. Postavlja pitanje u kolikoj je mjeri riječ o nasljeđivanju imena (od oca, majke, djeda ili bake) ili o njihovu dodjeljivanju prema katoličkom kalendaru. Autor se pozabavio i brojnim prezimenima i njihovim inačicama. Utvrdio je kako je, vjerojatno zbog raspoznavanja kod osoba jednakih imena i prezimena, često dolazilo do „izobličenja“ prezimena. Još niz potpoglavlja uvodnoga dijela otkriva razne aspekte života stanovnika Lindara u tom razdoblju: zanimanja, odabir kumova, djeca rođena nakon smrti oca, župnici i sl.

Pred kraj uvodnoga dijela („Umjesto zaključka još ponešto o *Knjizi*“, 68-70) autor donosi tablični pregled zapisa o krštenju na glagoljici i latinici te objašnjava motivaciju da se bavi prijepisom baš ove matične knjige, najstarije s područja nekadašnje Pićanske biskupije. Uvodni dio zaključuje poglavljem „O transliteraciji glagoljskih zapisa“ (71-73), posvećenom objašnjenju načina na koji je obavio prijepis s glagoljice na latinicu. Ovdje donosi i tabličan prikaz načina prenošenja s glagoljskoga na latinično pismo.

Središnji je i možda široj publici najzanimljiviji dio knjige cjelina „Transliteracija glagoljskih zapisa“ (75-181). Čitatelj koji je nevješt u samostalnom iščitavanju glagoljičkih zapisa ovdje dobiva mogućnost sam zaviriti u prošlost Lindara i započeti mnogobrojna istraživanja koja su u knjizi tek načeta: imena, demografska kretanja i sl.

Praksa objavljivanja preslika same glagoljske knjige („Preslik knjige“, 183-374) pretvara je u izvrstan paleografski udžbenik i omogućava obnovu znanja ili učenje glagoljice.

Pozamašan broj priloga na kraju olakšava snalaženje i pretraživanje. „Prilozi“ (375-537) su: „Kazalo prezimena i imena“ (377-432), „Kronološki poredak krštenih/rođenih u glagoljskim zapisima“ (433-489), „Abecedno kazalo prezimena i imena krštenih/rođenih u glagoljskim zapisima“ (490-511), „Abecedno kazalo imena krštenih/rođenih u glagoljskim zapisima“ (512-533), „Blizanci u glagoljskim zapisima“ (534), „Češće upotrebljavane ligature“ (535) i „Svećenici koji se spominju u glagoljskim zapisima“ (536-

537). Ovi su prilozi vrijedna pomoć za kretanje kroz knjigu. Sadrže obilje podataka o povijesti Lindara i njegovih stanovnika te će biti od velike koristi onima koji proučavaju svoja obiteljska stabla, a neke će možda i ponukati na njihovu izradu te istraživanje vlastite obiteljske povijesti. Vlahovljevi su prilozi važan i nezaobilazan početak za istraživanja stanovništva i demografskih kretanja Lindarštine krajem 16. i u 17. stoljeću.

Na kraju knjige su „Korišteni izvori i literatura“ (538-540) te sažeci na hrvatskom (541-542), engleskom (543-544) i talijanskom jeziku (545-547). Glavni je urednik ovoga sveska Ivan Jurković, a recenzirali su ga Anđelko Badurina i Josip Bratulić.

Dražen Vlahov gotovo dva desetljeća s nesvakidašnjim entuzijazmom otkriva istarsku glagoljsku baštinu te se stoga nadamo skorij mogućnosti da zavirimo u njegove nove objave zapisa popova glagoljaša.

Danijela Doblanić

Alojz Štoković, *Crnogorsko nasljeđe u Istri. Peroj – nove spoznaje oko doseljavanja i udomljavanja Crnogoraca 1657. – 1816.*, Osijek – Podgorica: Crnogorsko kulturno društvo Montenegro-Montenegrina, Osijek / Hrvatsko-crnogorsko društvo prijateljstva Croatica-Montenegrina, Osijek / Institut za crnogorski jezik i književnost, Podgorica, 2012., 309 str.

Alojz Štoković po obrazovanju je klasičar, a po vokaciji povjesničar. Od 1980. zaposlen je u Zavodu za povijesne i društvene znanosti HAZU-a u Rijeci, Područnoj jedinici u Puli. Bavi se proučavanjem socijalne, gospodarske i političke povijesti na istarskom poluotoku od 16. do 19. stoljeća, navlastito poviješću konfesionalnih zajednica u geografskom trokutu Trst – Rijeka – Pula. Predsjednik je fažanskoga ogranka Matice hrvatske, član uredništva *Vjesnika istarskog arhiva* i predsjednik Hrvatsko-crnogorskoga društva prijateljstva (Croatica-Montenegrina).

Knjiga *Crnogorsko nasljeđe u Istri* započinje prolegomenom istoimenoga naslova iz pera njezina urednika Milorada Nikčevića, ujedno i mentora Štokovićeva doktorskoga rada. Riječ je, dakle, u osnovi o prerađenoj doktorskoj radnji. Rukopis su recenzirali Slaven Bertoša, Juraj Kolarić i Radoslav Rot-